

บทที่ 11

ความตื่นตัวเชิงการเมืองของนักศึกษา

1. ความนำ

บทบาทของเยาวชนคนหนุ่มสาวโดยเฉพาะผู้อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนมีในด้านต่าง ๆ กัน คือ มีในทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางศาสนา ทางเศรษฐกิจและทางการเมือง

สำหรับบทบาทในการเมืองนั้นเป็นการใช้ในความหมายที่กว้าง ๆ คือหมายรวมถึงกิจกรรมที่กระทบกระเทือนต่อสาธารณะหรือต่อคนหมู่มาก การเมืองในความหมายกว้าง มีได้หมายเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับรัฐบาลโดยตรง แต่อาจเกี่ยวกับความเป็นไปของมหาชน

นักศึกษา ณ ที่นี้หมายรวมถึงนักเรียนมัธยมศึกษาโดยเฉพาะในระดับปลายด้วย บทบาทของเยาวชนในวงการศึกษาเหล่านั้น มิใช่มีเฉพาะในประเทศไทยแต่เป็นไปในประเทศต่างๆ แต่เป็นปรากฏการณ์ระดับนานาชาติ

2. บทบาทของนักศึกษาในอดีต

เยาวชนในวงการศึกษามีบทบาทมีใช้เฉพาะในปัจจุบันนี้ แต่ได้มีมาแล้วในอดีต ตัวอย่างคือ

2.1 นักศึกษาญี่ปุ่นได้รวมตัวกันขึ้นและต่อต้านสนธิสัญญาระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1960 เป็นผลให้รัฐบาลกิชิสมัยนั้นต้องลาออกจาก

2.2 นักศึกษาเกาหลีใต้ร่วมกับหน่วยอื่น ๆ ในสังคมได้มีบทบาทสำคัญในการล้มล้างรัฐบาลซึ่งมันลีในปี ค.ศ. 1960

2.3 นักศึกษาญวนได้ร่วมกับหน่วยอื่น ๆ ในสังคมทำการโค่นล้มรัฐบาลโวติน เดียม (Ngo Din Diem) ในปี ค.ศ. 1963

2.4 นักศึกษาอเมริกันได้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคมอเมริกันโดยเริ่มต้นจากขบวนการ F.S.M. ที่มหาวิทยาลัยเคลลิฟอร์เนีย ณ นครเบอร์คลี

2.5 นักศึกษาไทยได้มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงเมื่อ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 นักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในวัยหุ่น วัยสาวยังมีพลังวังชามาก พลังวังชาดังกล่าวอาจแสดงออกในรูปของกิจกรรมบันเทิงหรือกิจกรรมที่มีผลสะท้อนเชิงการเมืองก็ได้

นักศึกษาอาจมีกิจกรรมประगेतชั่วครั้งชั่วคราว คือจัดขึ้นในระยะสั้น ๆ แล้วหมดสิ้นไปหรืออาจมีกิจกรรมประगेतที่มีการสืบท่องเข้าข่ายขบวนการทางสังคมหรือขบวนการทางการเมืองก็ได้

ณ ที่นี่จะกล่าวถึงกิจกรรมของนักศึกษาในแห่งกว้าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการประมวลเรื่องราวเพื่อเป็นราชฐานแห่งการวิเคราะห์ในโอกาสต่อไป

3. นักศึกษาไม่จำเป็นต้องหัวรุนแรง

โดยปกตินักศึกษาจะมีบทบาทในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่การเปลี่ยนแปลงจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับทัศนคติและพยุงกิจกรรมของนักศึกษาด้วย

มีความเข้าใจผิดกันว่านักศึกษาส่วนใหญ่มีหัวรุนแรงหรือชอบดำเนินการแบบสุดฤทธิ์ (extremists) หรือใช้วิธีการแบบเหวกราด ความเข้าใจข้อนี้ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเสมอไปนัก

ทัศนคตินักศึกษาอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัย คืออาจซ้ายสุดหรือขวาสุดในบางครั้งหรืออาจเป็นกลาง ๆ ในบางเวลา ตัวอย่างคือ ในสหรัฐอเมริกา นักศึกษาที่ร่วมกันลุ่มและได้เคยมีบทบาททางการเมืองโดยตรงมากคือกลุ่มที่เป็นสมาชิกรุ่นเยาว์ของพรรครีบูตโนแคร์ และพรรครีบับลิกัน (ยุวชนโมแคร์และยุวรีบับลิกัน) สองกลุ่มนี้มีแนวคิดแบบกลาง ๆ และเคยมีสมาชิกรวมกันเป็นจำนวนประมาณ 250,000 คน ในขณะที่กลุ่มที่มีหัวรุนแรงมีสมาชิกเพียง 7,000 คนเศษเท่านั้น¹

4. วัยจักรแห่งกิจกรรมนักศึกษา

นักศึกษาอาจมีกิจกรรมแบบ “เงียบ” ทางการเมือง แต่ “ดัง” ทางบันเทิง และในบางช่วงเวลาอาจเป็นผู้เข้าขั้นสนใจหนักไปทางการเมือง พยุงกิจกรรมของนักศึกษาจึงมีลักษณะคล้ายวัยจักร หมุนเวียนกลับไปกลับมา

4.1 ในระยะเวลา 10 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1950 - 1959 นักศึกษาในสหรัฐอเมริกาได้ชื่อว่าเป็น The Silent Generation (วัยเงียบหรือช่วงเวลาเงียบ) คือ เงียบ ในกิจกรรมที่มี

¹Seymour Martin Lipset, "Students and Politics in Comparative Perspective". Daedalus, Winter, 1968, pp 1-20.

ผลกระทบต่อส่วนรวมทางการเมือง แต่ไม่เขยบในกิจกรรมทางบันเทิงหรือการสนับสนุนงาน
เชื้อชาติต่าง ๆ

4.2 ในช่วงสิบปีเศษ เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 (2503) เมื่อจอห์น เอฟ เคนเนดี้ ได้
เป็นประธานาธิบดี ปรากฏว่าแกนกีกษาได้เปลี่ยนแนวไปในรูปว่าเป็นผู้กระตือรือร้น (activists)
ในกิจกรรมเชิงการเมืองมาก

4.3 เริ่มนับที่เบอร์คลี

หลังจากการก่อหารอดที่มหาวิทยาลัยแห่งแคลิฟอร์เนีย ณ เบอร์คลี ในปี ค.ศ. 1964
แล้วนักศึกษาในสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มที่จะไปในทางเสรีนิยมมากขึ้น

ตัวอย่างได้แก่ เข่นการต่อต้านการที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปมีส่วนพัฒนากับการสู้รบใน
ภูวนด้วยการสนับสนุนการหัดเตี้ยมกันในหมู่ประชาชนโดยไม่จำกัดว่าผิวหรือศาสนาใด และ
สนับสนุนการช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยหรือชนต่างด้วยความชรบ (ethnic minorities)

5. แนวทัศนคติ

ทัศนคติของนักศึกษามีต่าง ๆ กันตามกาลสมัย

5.1 ผลจากการสำรวจทัศนคติของนักศึกษาอเมริกัน โดยหน่วยสำรวจประชาคมติ
ของแฮริส (Harris Poll) ปรากฏว่า ในปี ค.ศ. 1965 มีนักศึกษาที่ถือว่าตนเองมีทัศนคติ
แหวกแนว (radicals) 3% ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1970 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 11% ในช่วง ค.ศ.
1970-71 การสำรวจของทั้งแกลลัป (Gallup Poll) และแฮริส ปรากฏว่านักศึกษาซึ่งถือว่า
ตนเองมีหัวรุนแรงหรือแหวกแนว ได้ลดลงเหลือระหว่าง 4-7%

5.2 การอึยงข้าย

เมื่อถามว่ามีทัศนคติแบบซ้ายหรือซ้ายมากเพียงใด² ปรากฏว่านักศึกษาที่ได้ตอบการ
สำรวจของแกลลัปในปี 1970 ว่า ตนเองมีความอ่อนเยี้ยงไปทางซ้ายหรือซ้ายจัดถึง
44% และมีผู้ตอบว่าตนเองเอนเอียงไปทางขวาหรือขวาจัดเพียง 17% เท่านั้น

ซ้าย ณ ที่นี่หมายถึง การสนับสนุนหลักการเรื่องเศรษฐกิจส่วนบุคคล และการให้รัฐ
มีบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลคนที่มีฐานะหรือการศึกษาไม่ดีนัก

²Seymour M Lipset **and** Everett C Ladd, Jr, "Student Politics and After", *Daedalus*, Vol 6, 1971. No 3, pp 27-28

6. บทบาทของนักศึกษาในเยอรมันและออสเตรีย

6.1 ในก่อการลุก反ตุกุฎีครั้งที่ 2 (1939 - 1945) นักศึกษาในเยอรมันและออสเตรียมีแนวโน้มไปในทางอนุรักษ์นิยม (หัวเก่า) และแสดงออกซึ่งความรักชาติอย่างรุนแรง การแสดงออกซึ่งชาตินิยมอย่างรุนแรงเอื้อต่อการสนับสนุนลัทธิฟاشิสต์ในภายหลัง

สภาพเช่นว่านี่คือเป็นปฏิกริยาต่อการที่เยอรมันต้องพ่ายแพ้ในมหาสงครามโลกครั้งที่ 1 (1914 - 18) และถูกบังคับให้ลงนามยอมจำนนในสัญญาแวร์ไซย์ (Versailles) ในวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 1919

6.2 ในระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา นักศึกษาเยอรมันที่อุปถัมภ์ที่อุปถัมภ์มีสมาชิกไม่มากนัก กลุ่มสำคัญที่เรียกว่า Sozialistische Deutsche Studentenbund (SDS) มีสมาชิกเพียง 200 คน ซึ่งมาจาก Free University of Berlin และมาจากการที่อื่น ๆ อีกประมาณ 230 คน รวมจำนวนเพียง 430 คน

6.3 สำหรับกลุ่มหัวเก่าคือที่เรียกวันว่า คอร์ปอเรชันแน (Korporationen) กลุ่มนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มแฟร์ตเตอนิตีส (Fraternities) หรือ กลุ่มกราดรากที่มีในสหรัฐอเมริกาและคล้าย ๆ กันเป็นกลุ่มศาสนาน

6.4 อย่างไรก็ตาม แม้ฝ่ายซ้ายมีจำนวนน้อยแต่มีความสามารถเรียกเสียงสนับสนุนจากฝ่ายอื่นได้ด้วย

ตัวอย่างคือ SDS ของเยอรมันเน้นเนื้อประท้วงการเยิ่นของกษัตริยชาห์ ในกรุงเบอร์ลิน เมื่อ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2510 ก็ปรากฏว่ากลุ่มนักศึกษาอื่น ๆ ให้การสนับสนุนด้วย

7. บทบาทนักศึกษาในฝรั่งเศส

7.1 กลุ่มอุปถัมภ์ของฝรั่งเศส คือ ยูเนฟ (UNEF) Union Nationale des Etudiants de France) กลุ่มนี้ถือว่าตนมีสภาพเป็นสหพันธ์กรรมกร ดังนั้น แม้จะมีสมาชิกไม่มากนัก แต่ความสามารถในการกำลังผู้สนับสนุนให้ต่อต้านสังคมอัลจีเรีย³ และประท้วงรัฐบาลที่ให้งบประมาณเพื่อการศึกษาน้อยไป เป็นต้น

7.2 เมื่อ 2 ประเด็นเน็หมดไปอิทีพลของกลุ่มกอลดลงไปแสดงว่ารวมพลผู้สนับสนุนได้ก่อเพราะนโอบายในช่วงเวลาหนึ่นสะท้อนความต้องการของนักศึกษา

³ ผลจีเรียเป็นสมรภูมิอาบานานีคอมของฝรั่งเศสระหว่าง 1830-1909 ต่อมาเมืองเรียกร้องเพื่อความเป็นอิกราช ตั้งแต่ปี พ.ศ. 1954 และประสบผลสำเร็จในปี พ.ศ. 1962

7.3 ในช่วงประมาณปี ค.ศ. 1984 รัฐบาลฝรั่งเศสได้เปลี่ยนระบบการศึกษาเพื่อให้เข้มข้นยิ่งขึ้น pragmatism ว่ามีการประท้วงโดยนักศึกษา แต่ไม่ซักก็ยอมจำนำนักศึกษาไปเรียนต่อต่างประเทศ

8. นักศึกษาในเนเธอร์แลนด์

8.1 มีกลุ่มนักศึกษาชื่อ Studenten Vakbeweging (SVB) ขบวนการของกลุ่มนี้เมื่อมีจุดประสงค์เพื่อเรียกร้องให้

- 1) รัฐบาลเพิ่มเงินช่วยเหลือนักศึกษา
 - 2) ประท้วงสภาพที่ไม่สะอาดของหอพัก
- ได้รับความร่วมมือจากนักศึกษาอื่น ๆ มาก

8.2 อย่างไรก็ตาม เมื่อได้เปลี่ยนประเด็นมาเป็นการต่อต้านสังคมภูมิลับผู้สันบสนุนน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสังคมภูมิลับตัวคนดั้งเดิม ผิดกับกรณีในสหรัฐอเมริกา ซึ่งขณะนั้นมีกหการอยู่เป็นจำนวนมหาศาลรับในสังคม

9. สรุปเกี่ยวกับกิจกรรมของนักศึกษาในยุโรปตะวันตก⁴

อาจพอสรุปได้ว่านักศึกษาจะตื่นตัวในเรื่องต่าง ๆ โดยมีเงื่อนไขดังนี้

9.1 ประเด็นประท้วงเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลได้ผลเสียของนักศึกษาเองจะได้รับการสนับสนุนมาก

9.2 บางครั้งประเด็นที่เข้าร่วมที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความอยุติธรรม เช่น เรื่องต่อต้านสังคมอัลจีเรีย ได้สัมผัสด้วยความโหดเหี้ยมทางชนชั้นของสังคม แต่เมื่อเป็นเรื่องสังคมภูมิลับ การประท้วงมีน้อยกว่า เพราะมีลักษณะใกล้ตัว

10. การตื่นตัวของนักศึกษาญี่ปุ่นในเชิงการเมือง

แบ่งออกเป็นยุคต่าง ๆ คือ

10.1 ในสมัยแรกคือ จวนจนกระทั่งสังคมโลกครั้งที่หนึ่งสิ้นสุดลง นักศึกษามีลักษณะชาตินิยม ระยะนี้นักศึกษาส่วนใหญ่โดยเฉพาะที่โตเกียว อิมพีเรียล ยูนิเวอร์ซิตี้ ซึ่ง

⁴รายละเอียดเพิ่มเติมดูได้จาก Frank A. Pinner "Tradition and Transgression : Western European Students in The Ist war Period" in Daedalus, op.cit., p. 137-155.

กำเนิด ค.ศ. 1869 และเปลี่ยนชื่อเป็น University of Tokyo ในภาษาญี่ปุ่น นักศึกษาที่นี่ไม่มีการต่อต้านรัฐบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อจากการศึกษาแล้วก็มักได้ทำงานกับรัฐบาลทันที

10.2 หลังจากทรงโภคครั้งที่หนึ่งแล้วปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นพัฒนาทางอุตสาหกรรมและมีสภาพเป็นเมืองหรือมีสภาพเป็นนคร หรือเป็นเมืองใหญ่ขึ้นอีกมาก

ภายหลังจากปี ค.ศ. 1918 พระราชนิยมหัวทายลัษยของญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้ขยายจำนวนมหาวิทยาลัยมากขึ้น การก่อสร้างของนักศึกษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มเรียกร้องให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น เช่น เรียกร้องให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเลือกตั้งโดยทั่วไป และสิ่งเสริมองค์การกรรมการ

10.3 แต่ขบวนการนักศึกษาถูกรัฐบาลออกกฎหมายควบคุมในปี ค.ศ. 1925 นักศึกษาจึงต้องหันไปเน้นในทาง กิจกรรมภายในรั้วมหาวิทยาลัย แต่ก็มีบางกลุ่มที่สนใจการเมืองนอกรั้วสถาบันเช่นมีเรื่องขัดแย้งกับทางฝ่ายบ้านเมืองอยู่บ้าง

10.4 ภัยหลังมาสัม krono โฉกครั้งที่ 2

เมื่อถึงปัจจุบันพ่ายแพ้สังคมร้ายในปี ค.ศ. 1945 ขบวนนักศึกษาเริ่มมีมากขึ้น

10.4.1 ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อตุลาคม พ.ศ. 1945 ในโรงพยาบาลสหกิจ โดยมีการเรียกว่า “ให้ครรภ์ให้สันบสนสังค์ริตาลากอก”

10.4.2 ขบวนการนักศึกษารวมตัวขึ้นใน กันยายน ค.ศ. 1948 คือมีการจัดตั้ง สหพันธ์องค์การนักศึกษานามมหาวิทยาลัยหรือเรียกวันว่า เชิงกาญเร็น หรือ เชิงเงกุเร็น (Zengaguren ซึ่งมีมาจาก Zen Nihon Gekuesi Jichiki So Rengo) สหพันธ์นี้มีสมาชิก 300,000 คน ในปี ค.ศ. 1948 ซึ่งนับว่ามีเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เพราะจำนวนนักศึกษาที่ญี่ปุ่นทั้งหมด ในปีนั้นมีประมาณ 441,000 คน (นักศึกษาไทยในปี พ.ศ. 2529 มีมากกว่า 900,000 คน)

10.5 ภายนอกการยกเลิกการยืดครอง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การยึดครองของสหรัฐอเมริกา ภายใต้ นายพล 5 ดาว (คือ พลเอกของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีจำนวนปกติไม่เกิน 5 คน) ชื่อ ดักลาส แมคอาเรอร์ เชอร์ (Douglas Mc Arthur) ได้มีการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับแมคอาเรอร์ เชอร์ คือ “ไม่ให้ญี่ปุ่นมีการจัดตั้งกองทัพขึ้นยกเว้นแต่กองกำลังป้องกันตนเอง ช่วงยึดครอง (Occupation) มีไม่นาน หลังจากนั้นสหรัฐอเมริกาปล่อยให้ญี่ปุ่นเป็นอิสระเต็มที่

10.5.1 ในปี ค.ศ. 1960 นักศึกษาจากสหพันธ์นี้ ได้ประท้วงการเยือนญี่ปุ่นของประธานาธิบดีไอดิวิน เอช. ไรต์ (Dwight Eisenhower) จนกระทำทั้งประธานาธิบดีอเมริกันผู้นั้นต้องงดการเยือน

การต่อต้านครั้งนั้นทำเพื่อแสดงปฏิกริยาต่ออาชญากรรมที่สัญญาความมั่นคงร่วมกันระหว่างสหรัฐกับญี่ปุ่นซึ่งทำกันเมื่อปี ค.ศ. 1951

10.5.2 กรณีปฏิกริยาเช่นนี้เป็นเพราะนักศึกษาเกรงว่าอเมริกาจะซักจูงรัฐบาลญี่ปุ่นเข้าสังหารมือกับประเทศซึ่งนั้นเป็นระยะ “สังหารยื้น” (Cold War) ระหว่างกลุ่มสหรัฐ-อเมริกากับสหภาพโซเวียต และได้เกิดสังหารมาระหว่างเกาหลีเหนอ กับเกาหลีใต้ โดยฝ่ายเกาหลีเหนอได้รับการสนับสนุนจากจีนและสหรัฐอเมริกาให้เข้าสู่สังหารมาร่วมกับฝ่ายเกาหลีใต้ โดยได้ส่งนายพลแมคอาร์เชอร์มาเป็นผู้บัญชาการรบ แต่ต่อมาถูกประธานาธิบดี แฮร์รี เอส. ทรูแมน (Harry S. Truman) เรียกตัวกลับโดยกล่าวหาว่าขัดขืนคำสั่งประธานาธิบดีซึ่งในระบบอเมริกันมีฐานะเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด

10.5.3 การประท้วงทำกันที่ 1) ตีกษภाไดเอ็ต (Diet) ในมหานครโตเกียว 2) ตามท้องถนน 3) สนาม บินชานเดะ (Haneda) ซึ่งเป็นสนามบินแห่งเดียวขณะนั้น ก่อนที่จะมีการเปิดสนามบินนานาชาติใหม่ขึ้นที่เมืองนาริตะ (Narita) ห่างจากกรุงโตเกียวประมาณ 70 กิโลเมตร ประมาณปี พ.ศ. 2520

10.5.4 นักศึกษาญี่ปุ่นชุมนุมกันอยู่ประมาณไม่ต่ำกว่า 10,000 คน และมีอยู่แบบทุกวัน

10.5.5 รัฐบาลกิชิ (Kichi) พยายามจะต่อสัญญาความมั่นคงร่วมกันนั้น ผลก็คือ มีแรงกดดันจนนายกรัฐมนตรีกิชิต้องลาออกจาก

10.5.6 กฎหมาย ก.ศ. 1960 ขบวนการนักศึกษาญี่ปุ่นได้อ่อนลง เพราะ 1) บัญหาค่าครองชีพลดน้อยลง 2) ได้มีการปรับปรุงระบบบริหารมหาวิทยาลัย 3) มีการขัดแย้งในสหพันธ์นักศึกษาซึ่งกากูเร็น 4) เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายหลังจากได้ประสบผลสำเร็จ

10.6 สำหรับขบวนการนักศึกษานี้มีมากในบางมหาวิทยาลัยเท่านั้น ที่อื่น ๆ เช่น Ateneo de Manila University and Silliman University มีไม่มาก (อ้างอิง Cicero D Calderon, President. Silliman University, **Meeting the Problem of Student Unrest and Carmen Diaz-Tanedo, Student Administration Relations at the Ateneo de Manila University**, unpublished paper presented at ASATHL Seminar of Recent Trends in University Administration, December 9-11, 1969, Hong Kong)

11. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษา

องค์ประกอบที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนักศึกษามีหลายประการ องค์ประกอบเหล่านี้อาจมีอิทธิพลเฉพาะตัวหรือมีอิทธิพลรวม ๆ กันก็ได้

11.1 ปัจจัยที่หนึ่ง: มหาวิทยาลัยนักศึกษา

11.1.1 การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเริ่มเข้าสู่สภาพสากลมากยิ่งขึ้น ซึ่งหมายความว่ามีผู้เข้าเรียนต่อหลังมัธยมศึกษาปลายเป็นจำนวนมาก

11.1.2 ในประเทศไทย รวมทั้งประเทศไทย ได้มีการเปิดมหาวิทยาลัยใหม่ขึ้นอยู่เสมอ การขยายจำนวนเห็นได้ชัดในกรณีสหราชอาณาจักร ซึ่งขณะนี้มีสถาบันระดับอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 2,600 แห่ง (แต่หลังปี 2520 มหาวิทยาลัยลดจำนวนลง)

11.1.3 ในประเทศอังกฤษก็ได้มีการเปิดมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2500 คือหลังจากพบว่าล้าหลังทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ และมีมหาวิทยาลัยเปิด (แบบตลาดวิชา) เกิดขึ้นในปี 2513 (Open University)

11.1.4 ในประเทศไทย นับตั้งแต่มีมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคเป็นแห่งแรกที่เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2507 ได้มีมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เกิดขึ้นในเวลาห่างกันเพียงไม่ถึงปี เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2514) มหาวิทยาลัยครินครินทร์วิโรฒ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช (2521)

11.1.5 ในอินเดีย มหาวิทยาลัยมีเป็นจำนวนมากและจำนวนนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยมากด้วย จึงมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากเหมือนขึ้นไป

11.1.6 จำนวนนักศึกษาที่มีมากโดยส่วนรวม (คือทุกสถาบันรวมกัน) ย่อมทำให้มีประเด็นปัญหามากขึ้นเป็นธรรมชาติ และเมื่อนักศึกษาสามารถรวมตัวกันได้ย่อมเป็นพลังมาก

11.2 ปัจจัยที่สอง: แต่ละมหาวิทยาลัยนักศึกษามากขึ้น

ผลเมืองย่อมเพิ่มมากขึ้นและการศึกษาได้ขยายสู่มวลชนมากยิ่งขึ้น สถาบันอุดมศึกษาได้ขยายตัวทั้งในแง่สาขาวิชา และในเรื่องจำนวนนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ทั้งในเอเชีย ยุโรป และสหรัฐอเมริกา

11.2.1 เดิมมีนักศึกษาเพียงนับเป็นจำนวนเลขหลักพันคน (คือ 1,000-4,000 คน) ปัจจุบันนี้ได้มีนักศึกษาเพิ่มขึ้น บางแห่งนับเป็นจำนวน 20,000 คนขึ้นไป

● 11.2.2 กรณีประเทศไทย จำนวนนักศึกษาได้เพิ่มขึ้นมากภายหลังการมีมาตรา-
วิทยาลัยรามคำแหงในปี พ.ศ. 2514 และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราชในปี พ.ศ. 2521

11.2.3 การที่มีนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล (บางแห่งมีนักศึกษาเกินกว่า 40,000 คน) นี้ทำให้มีการตั้งฉายามหาวิทยาลัยว่าเป็น “มหาบ้านมหาวิทยาลัย” หรือ “มหาพิศาล วิทยาลัย” ภาษาอังกฤษที่ใช้เรียกแทนที่จะเป็น “University” คือ เมกะเวอร์ชิตี้ (Megaversity) (“How Good is the Megaversity”, **Newsweek**, February 26, 1968, pp. 78-82)

11.2.4 ความสัมพันธ์ที่ไม่ใกล้ชิด

เมื่อมหาวิทยาลัยใหญ่โตมากขึ้นແتنที่จะมีสภาพเป็นเพียงวิทยาลัยชุมชนหรือมหาวิทยาลัยระดับต่าง ๆ ย่อมทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาหรือผู้บริหาร กับอาจารย์และนักศึกษาเป็นไปในรูปที่เป็นทางการหรือแบบบูรุณย์และไม่เป็นแบบส่วนตัวมากยิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์แบบที่ห่างกัน อันเป็นความสัมพันธ์ในเชิงทุติยภูมิย่อมมีผลสะท้อน ต่อความเข้าใจกันระหว่างผู้บริหาร, อาจารย์ และนักศึกษา

ความไม่เข้าใจกันย่อมนำไปสู่ประเด็นปัญหาต่าง ๆ และเป็นสาเหตุของการ หนึ่งของ การมีปฏิริยาประท้วงจากนักศึกษา

11.3 ปัจจัยที่สาม: สภาพความเป็นเมืองและที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

ปัจจัยเรื่องสถานที่ที่ตั้งมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมนักศึกษา

11.3.1 มหาวิทยาลัยมักตั้งอยู่ในเมือง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ปัญหาการมีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และบรรณากรทางปัญญา ซึ่งมีได้ง่ายในเมืองมากกว่า ชนบท ในประเทศไทย มหาวิทยาลัยส่วนมากมักอยู่ในกรุงปารีส เป็นต้น มหาวิทยาลัย ในประเทศไทยส่วนใหญ่ก็อยู่ในเมืองใหญ่

11.3.2 เมื่อมหาวิทยาลัยรวมกันอยู่ ณ ที่เดียวกันมาก ๆ ย่อมทำให้นักศึกษา รู้สึกว่ามีกำลังที่เป็นนักศึกษาด้วยกันไม่ใช่น้อย และทำให้กล้าแสดงความคิดเห็นหรือกล้า ดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ

11.3.3 ปัญหาต่าง ๆ ในเมืองมีมากอยู่แล้ว เช่น ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม, การ จราจร, ความยากจน และปัญหามลพิษของสิ่งแวดล้อม (pollution) นักศึกษาย่อมประสบ ปัญหาเหล่านั้น และรู้สึกกระวนกระวายใจ ปฏิริยาของนักศึกษาแสดงออกมาในรูปของการ ก่อหาดเป็นครั้งคราว

11.4 ปัจจัยที่สี่: วิชาการขยายเติบโตขึ้นมาก

ในยุคอุตสาหกรรมและในยุคแห่งความเจริญทางวิทยาศาสตร์ ความรู้ในบางสาขาที่อาจารย์เล่าเรียนมาและถ่ายทอดให้ศิษย์อาจล้าหลังในเวลา ๕ ปีบ้าง ๑๐ ปีบ้าง ถ้าหากไม่มีการค้นคว้าวิชาเพิ่มเติม

นักศึกษาจะตระหนักร่วมความจริงข้อนี้ อีกทั้งห่วงเรื่องการมีงานทำหลังจากจบเป็นบัณฑิตหรือปริญญาชั้นแล้ว จึงพยายามกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยปฏิรูปการสอนให้ทันสมัยยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อที่จะได้มีลำบากเมื่อแสวงหาอาชีพในภายหลัง

11.5 ปัจจัยที่ห้า: นักศึกษานี่ส่วน “อยู่ระหว่าง” หรืออยู่ “ขอบๆ” (marginal man)

11.5.1 ส่วนอยู่ระหว่างหรืออยู่ขอบ ๆ คือ เข้ากับบทบาทหนึ่งไม่ได้สนิດ อันหมายถึงไม่มีสถานภาพที่แน่นอน นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีอาชีพเป็นหลักแต่ล่ะ จึงต้องพึ่งบิดา茂ราดาหรือญาติพี่น้องในการเงิน ในขณะที่มุ่งเรียนเพื่อได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาคือยังไม่ได้เป็นอิสระแก่ตนเอง การทำอะไรจึงอาจถูกขัดขวางโดยผู้ใหญ่ได้

11.5.2 นักศึกษาในส่วน “อยู่ระหว่าง” คือ อยู่ในวัยที่ครึ่ง ๆ ก่อตาง ๆ คือยังไม่เป็นผู้ใหญ่นัก และก็ไม่ใช่เด็กนัก ส่วนเช่นนี้หมายความว่าอายุเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ อันเป็นวัยแห่งความรับผิดชอบ แต่ในขณะเดียวกันก็เพิ่งพ้นจากสภาพเป็นเด็กมา

11.5.3 สถานภาพหรือบทบาทที่ไม่แน่นอนก่อให้เกิดความไม่มั่นคงนานาประการ และในขณะเดียวกันพยายามติดตามความเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองอยู่เรื่อย ๆ ด้วยห่วงในอนาคตของตนเองว่าเมื่อจบไปแล้วจะได้งานที่ได้หรืองานชนิดใดเป็นต้น

11.6 ปัจจัยที่หก สภาพทางจิตวิทยา: จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทาง (ethic of absolute ends)

11.6.1 นักสังคมศาสตร์เยอร์มัน ชื่อแม็กซ์ เวเบอร์ ได้กล่าวว่า นักศึกษามักมีหลัก หรือจริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางสุดท้ายหรืออย่างเด็ดขาด

11.6.2 จุดหมายปลายทางคือการเป็นห่วงเรื่องอุดมคติโดยไม่ห่วงถึงเรื่องความรับผิดชอบในโลกที่เป็นจริง (“ethic of responsibility”)

จริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางสุดท้าย หมายถึงการคิดคำนึงในเรื่องอุดมการณ์ การวางแผนเชิงเล็งผลลัพธ์ในภาวะอุดมคติ นิสิตนักศึกษามักติดอยู่กับคำขวัญ (slogans) ต่าง ๆ เช่นที่มีมา กับสิทธิ เศรษฐกิจ หรือการเมือง เช่น “การค้าเสรี” “สังคมนิยม” “สิทธิเสรีภาพ” โดยที่อาจไม่เข้าใจในเนื้อแท้และความยุ่งยากในการปฏิบัติ

11.6.3 หลักหรือจริยธรรมแห่งความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่แม้ก็ เวเบอร์ เห็นว่า ควรมีเป็นอย่างยิ่ง คือการสัมผัสกับความเป็นจริงและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรับผิดชอบด้วยการทำางานหรือดำเนินการติดต่อ กันไปจนเป็นผลสำเร็จ

ก. หลักแห่งความรับผิดชอบหมายความว่าเน้นเรื่อง “ทำ” หรือการปฏิบัติจริงและติดต่อกันมากกว่า “พูด” หรือแสดงความห่วงใยด้วยวาจาเท่านั้น

ข. ตัวอย่างแห่งการยึดหลักการหรือจริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทาง คือ เน้นปลายถนนที่เป็นอุดมคติ แต่เมื่อกระทำจริง ๆ อาจไม่เป็นไปตามอุดมคตินัก มีป้อย ๆ ที่นักศึกษาบางคนเป็นห่วงเรื่องความสุภาพหรือความไม่เรียบร้อยของที่อื่น เช่น ในการเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร, แต่อาจไม่ให้ความสนใจกับการทุจริตในการเลือกตั้งภายในองค์กรของนักศึกษาเอง

ค. การเผยแพร่องค์ประกอบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาบางกลุ่มในปลายปี พ.ศ. 2516 และต้นปี พ.ศ. 2517 มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมากกว่าเจตนาอาจจะดี (ตามจริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทาง) แต่ผู้เผยแพร่บางคนมีได้ทำตามแบบประชาธิปไตยอย่างที่ตนสั่งสอนผู้อื่นเลย เช่น บางคนอาจสนับสนุนให้มีการใช้วิธีรุนแรง ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

11.7 ปัจจัยที่เข้า : อิทธิพลจากภายนอก

11.7.1 นักสังคมศาสตร์ เซมูร์ มาร์ติน ลิปสेट, Seymour M. Lipset ("Student Activists: a Profile", *Dialogue*, Vol., 1969 no. 2, pp.3-12) มีความเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้นักศึกษามีกิจกรรมทางการเมืองในเชิงก้าว舞า

11.7.2 ศาสตราจารย์ลิปส์เก็ทกล่าวว่าอาจารย์บางคนที่ความรู้สึกเป็นปฏิบัติที่ต่ออาจารย์ที่สามารถหาทุนสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางวิชาการได้มาก จึงได้หันไปสนับสนุนให้นักศึกษาสนใจในกิจกรรมที่ไม่เป็นวิชาการแท้ ๆ แต่เป็นเรื่องของสภาพสังคมภายนอก

11.7.3 อนึ่ง อาจารย์บางคนอาจมีแนวคิดไปในเชิงเสรีนิยมอยู่แล้ว ซึ่งอาจจะเป็นเพราะโดยบุคคลภาพของตนเอง, หรือโดยเป็นผลจากอบรมกล่อมเกลาทางการศึกษา อาจารย์เหล่านั้นมักไม่ชัดข้างการแสดงออกของนักศึกษา

11.7.4 บรรยากาศทางปัญญา (*intellectual atmosphere*) มีบุคลากรส่งเสริมให้อาจารย์และนักศึกษาบางคนเข้าร่วมกลุ่มที่มีกิจกรรมทางการเมืองได้เช่นเดียวกัน การเรียนรู้ในทางทฤษฎีอาจจูงใจให้ประสมคจะลองปฏิบัติดูบ้างก็ได้

11.8 ปัจจัยที่แปด: อิทธิพลจากเนื้อหาของวิชาการ

11.8.1 นักศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทางด้านทฤษฎีมีแนวโน้มที่จะยุ่งเกี่ยวกับการเมืองโดยอ่อนเอียงไปทางเสรีนิยม มากกว่าผู้ที่อยู่สาขากวัฒน์ปัญญาดิหรือภาคทดลองที่ประกอบอาชีพได้ทันที การเมืองแนวเสรีนิยม (liberal) คือแนวที่ให้อิสระภาพแก่ร่างกายมาก

11.7.2 สำหรับผู้ที่อยู่ในสาขาเกษตรกรรม, แพทย์, วิศวกรรมหรือบริหารธุรกิจ มีแนวโน้มที่สนใจเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับอาชีพของตนเองโดยเฉพาะ กล่าวคือ “ไม่สนใจเรื่องการเมืองมาก

11.9 ปัจจัยที่เก้า: อิทธิพลจากภูมิหลังทางสังคม

11.9.1 นักศึกษาอเมริกันที่มี ฐานะไม่ดีนัก มักเลือกเรียนวิชาที่ประกอบอาชีพ “ได้ทันที เช่น วิศวกรรม บัญชีหรือบริหารธุรกิจ เนื่องจากนักศึกษาเหล่านี้มักต้องทำงานไปด้วยในขณะเดียวกัน ซึ่งทำให้ลึกเวลาาร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรได้น้อย

11.9.2 มีข้อยกเว้นในการนักศึกษานิโกร นักศึกษานิโกรมักมีภูมิหลังทางสังคม และเศรษฐกิจไม่สูงนัก แต่มีบุคลากรมากในบุ่วนการนักศึกษา เช่น ระหว่างปี ค.ศ.1967-68 ได้มีบุคลากรใน 1) วิทยาลัยรัฐแห่งชานฟรานซิสโก 2) มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย 3) มหาวิทยาลัยบอสตัน และ 4) มหาวิทยาลัยนอร์ดเเวสเตอร์น

11.9.3 นักศึกษาอเมริกันกับผู้ขาวที่มีภูมิหลังยากจนมักสนใจการเมืองเพื่อแสดงออกถึงความเปื่อน่ายหรือต่อต้านสิ่งหรือภาวะที่ถือว่าเป็นความอยุติธรรมในสังคม

11.9.4 นักศึกษานิโกรที่มีภูมิหลังยากจนมักสนใจการเมืองเพื่อ “ได้ผลประโยชน์” ตอบแทนทันที นั่นคือในรูปของการมีสิทธิ, เสรีภาพทัดเทียมกับคนผิวขาว

11.9.5 นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ “สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม” ดีมักเลือกเรียนวิชาทางศิลปศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ หรือมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติไปในทางเสรีนิยม สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมดีหมายถึงการมีพื้นเพทางการศึกษาสูง และมีฐานะดี

11.10 ปัจจัยที่สืบ: ประวัติและประเพณีของมหาวิทยาลัย

11.10.1 มหาวิทยาลัยเคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับการเมืองมาแล้วในอดีตมากทำให้นักศึกษารุ่นใหม่ๆ เเจริญรอยตามชื่อเสียงเดิมของมหาวิทยาลัยนั้น ๆ

11.10.2 การที่ขบวนการนักศึกษาอเมริกัน เริ่มแรกที่มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย นครเบอร์คลี และขยายไปถึงมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยวิสคอนเซนต์ มีส่วนเกี่ยวพันกับประวัติพื้นเพด়ังเดิมด้วย

กล่าวคือ ถนนอ่าาานฟราันซิสโก ซึ่งนครเบอร์คลีตั้งอยู่ในบริเวณนั้น เคยมีอดีตที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเชิงเสรีนิยมตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ. 1900 (พ.ศ. 2443)

11.10.3 ถนนมหาวิทยาลัย วิสคอนเซนต์ ก็มีประวัติแห่งการกระตือรือร้นและสนใจการเมืองแบบก้าวหน้าและแบบสังคมนิยมตั้งแต่สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

11.10.4 กรณีมหาวิทยาลัยในประเทศไทยบางแห่งก็มีลักษณะทำงานเดียวกันสถาบันทุกสถาบันมีประวัติความเป็นมาหรือชนบทธรรมเนียมต่าง ๆ กันที่ยอมรับและเป็นที่ยกย่องกัน

11.11 ปัจจัยที่สืบอืด: บุคลิกภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวเชิงการเมืองของนักศึกษา

11.11.1 มักกล่าวกันในสหราชอาณาจักรว่า นายแพทย์ แบร์นาร์ด สป็อก⁵ ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังในวงโรคเด็กได้มีอิทธิพลต่อทัศนคติที่เอียงซ้ายและการตื่นตัวโดยทั่วไปของนักศึกษาอเมริกัน

11.11.2 หนังสือที่เขียนแต่ง ชื่อ “เด็กและการเลี้ยงดู” (“Baby and Child Care”) ซึ่งขายดีที่สุดในอเมริกา (และในโลก) มาเป็นเวลาหลายสิบปีได้ปฏิวัติระบบการเลี้ยงเด็ก

11.11.3 แต่เดิมมานั้นเด็กอเมริกันถูกเลี้ยงเป็นเวลาหรือตามกำหนดคือ ถึงแม้เด็กร้องก็ไม่ให้กินนม หนังสือของนายแพทย์สป็อกแนะนำให้คนอเมริกันเลี้ยงลูกแบบตามใจคือร้องหิวเมื่อใดก็ให้กินเมื่อนั้น

11.11.4 การเลี้ยงแบบนี้กล่าวว่าทำให้เด็กได้ใจ และเมื่อโตขึ้นจะมีหัวหนักไปทางเสรีนิยมคือชอบสิทธิเสรีภาพ แทนที่จะเครียดกับแบบวิธีที่มีการกดขี่บังคับหรือแบบที่เรียกว่า ออธอริตารีน, authoritarian (อำนาจนิยม, เน้นการใช้กำลังบังคับ)

⁵ Benjamin Spock, Baby and Child Care

11.11.5 ทรงคุณภาพพึงได้แต่ยังไม่มีการสอบสวนกันแน่นอน และการทำการค้นคว้าวิจัยเพื่อทราบถึงความเกี่ยวพันระหว่างการเลี้ยงดูเด็กกับสภาพทางการเมือง ต้องใช้เวลา

11.11.6 มีปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่สิ่งแวดล้อมที่มาจากการเพื่อนฝูง จากการเรียนในห้องเรียน, จากสื่อมวลชน, บรรยายทางสังคม ฯลฯ เข้ามายield ช่องตัว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือต้องคำนึงถึงระบบการอบรมเลี้ยงดูและกล่องเกลานิสัยโดยสังคมทั้งหมดหรือที่เรียกว่า สังคมประกิจ หรือบางครั้งเรียกว่า สังคมกรณ์

12. ความตื่นตัวของนักศึกษาฟิลิปปินส์

12.1 ประเด็นที่นักศึกษาฟิลิปปินส์ในช่วงปี พ.ศ. 2514 โดยเฉพาะที่มหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ (UP--University of the Philippines) เรียกร้องได้แก่เรื่องตั้งต่อไปนี้ คือ

1) ต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ ไม่ตามหลังสหรัฐ-อเมริกา 2) ให้รัฐบาลฟิลิปปินส์ถอนตัวจากการเกี่ยวข้องกับสหสหภาพแรงงาน 3) การให้สหสหภาพแรงงานทัพไปจากฟิลิปปินส์ 4) ให้รัฐบาลมีความสัมพันธ์กับประเทศฝ่ายตะวันออกคือพวกสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์มากขึ้น 5) ให้รัฐบาลรับประชุมกับผู้แทนเพื่อให้คนจนได้มีที่ทำงานมากขึ้น 6) ให้ลดอิทธิพลของทหาร 7) ให้กำจัดน้อราษฎร์บังหลวง 8) ให้แก้ไขการเลือกตั้งที่มีการทุจริต 9) ให้ลดการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยของรัฐบาลและผู้มีอำนาจ

12.2 อธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ ผู้เคยเป็นนักการทูตที่มีชื่อเสียงได้ไปร่วมการสัมมนาขั้ดโดยสมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASAIHL) เกี่ยวกับขบวนการนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยจีนแห่งช่องกง ในบทความที่นำเสนอที่ประชุม ASAIHL, นาย Salvador P. Lopez, ใจเขียนไว้ใน Student Activism in the University of the Philippines, 1969. ว่าในฐานะอธิการบดีท่านพยายามไม่ให้มีการเดินขบวนเกิดขึ้น และได้กล่าวว่าที่เกิดขึ้นแล้วยังไม่ถึงขั้นรุนแรงนัก

12.3 อย่างไรก็ได้ ในช่วงที่มีประชุมนานาชาติว่าด้วยการสอนและวิจัยในทางสังคมศาสตร์ ("Conference on Teaching and Research in the Rural Social Science") ระหว่าง 19-24 เมษายน 2514 ณ กรุงลอนบานเยอส ซึ่งเป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยแห่งฟิลิปปินส์ ปรากฏว่านักศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ที่วิทยาเขตหลักได้ปิดมหาวิทยาลัยชั่วช้าทำให้อาจารย์และเจ้าหน้าที่ออกนอกบริเวณกันไม่ได้

12.4 ในครั้งนั้นเป็นการประท้วงการดำริขึ้นค่าบ้านบนเบนซิน (ซึ่งถูกกว่าประเทศไทยมากอยู่แล้ว) ด้วยเกรงว่าจะทำให้ค่ารถเมล์และรถจีบเนย์ (Jeepney เป็นยานพาหนะแบบรถจีบซึ่งเหลือใช้จากสังคมครั้งที่ 2 และใช้เป็นรถโดยสารแบบบรร่องแต่ง) ตูบขึ้นอันจะทำให้เดือดร้อนในเรื่องค่าครองชีพ

13. บทบาทนักศึกษาไทย

กิจกรรมของนักศึกษาไทยอาจแบ่งเป็นช่วงๆ คือ ช่วง 10 ปี หรือช่วง 1 พศวรรษ

13.1 ช่วงที่หนึ่ง: ก่อนปี พ.ศ. 2500

13.1.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การร่วมในรายการ ไอดีปาร์ค ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามอนุญาตให้มีขึ้นในปี พ.ศ. 2499

13.1.2 มีการร่วมสังเกตการณ์เลือกตั้งสมัยยังมีพระเครื่องนังคติลา และมีการประท้วงการเลือกตั้งที่ก่อว่าไม่สุจริตในเขตเลือกตั้งหน่วยอำเภอตุสิต ทำให้เกิดคลื่นนักศึกษา และประชาชนเดินขบวนเบนพลให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องหลบหนีออกนอกประเทศ เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2500 พร้อมกับการยืดอันดาของจอมพล ส. ธนรัชต์⁶

13.2 ช่วงที่สอง: หลังปี พ.ศ. 2500 จนถึงประมาณปี พ.ศ. 2510

13.2.1 บรรยายกาศทางการเมืองโดยนิสิตนักศึกษาชาวเช้า สาเหตุส่วนใหญ่เป็น เพราะอันดาของ “อัคвинามากา” ในยุคหนึ่น คือจอมพล ส. ธนรัชต์ ซึ่งได้อาศัยแรงดัน ของนักศึกษาและประชาชนโคนีล้มจอมพล ป. แต่หลังจากทำสำเร็จแล้วก็ใช้มาตรการแบบเด็ดขาดปกครอง

13.2.2 ต่อมาจวนจนประมาณกลางปี พ.ศ. 2511 ประเทศไทยอยู่ภายใต้กฎหมายอัยการศึก (martial law) นิสิตนักศึกษาในช่วงเวลาหนึ่งได้ความสนใจหนักในทางบันเทิงรื่นเริง หรือกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง

13.2.3 ข้อความที่พรรณนาสภาพระยะนั้นคือ “ไม่มีเสียงเรียกร้องขอเสรีภาพ ไม่มีเสียงที่พูดถึงสิทธิ พื้นฐานของมนุษยชาติ ไม่มีการร้องขอหรือประท้วง จะมีก็แต่เสียงเพลงเขียงที่ประกาศว่า “เราคือใคร” หรือ “ไม่ได้เสียงจากวงดนตรีตั้งแต่กระจากออกง่ายจน

⁶ คู่海棠ของหกครั้งดังกล่าวได้ในหนังสือหรือเอกสารดังต่อไปนี้

ก. พลนพนชาติ เกริกฤทธิ์สะท้าน, บองกุนพลผู้หลักแห่งภัณ. ไม่นอกพิมพ์ 2516.

ข. อาณันท์ กัญจนพันธุ์ “การพัฒนามัยจอมพลสุทักษิณ การศึกษาเกี่ยวกับศาสนา การเมืองและการเปลี่ยนแปลงแนวคิด”, รัฐศาสตร์ 14, พระนคร, กรุงสยามการพิมพ์ 2515, หน้า 127.

ถึงดันตรีวงใหญ่ที่บรรลุอยู่ในงานนี้เริ่งของนักศึกษาและในท้ายที่สุดไม่มีใครถามว่า “ประชาธิปไตยหายไปไหน” หากจะถามว่า “นักศึกษาในทศวรรษที่แล้วทำอะไรบ้าง” เราคงจะลำดับความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษาได้ตั้งต่อไปนี้, ลำดับแรก คือ ร้องเพลงเชียร์ และเล่นกีฬา (อาจมีการตีกันเป็นรายการแคม). ลำดับที่สอง คือ การจัดงานบอลล์ จัดงานรุ่น งานรับน้อง งานขอบคุณพี่ งานบันทิต เป็นต้น” (สังคมศาสตร์ปริทัศน์, มิถุนายน 2516, หน้า 26)

13.2.4 ในช่วงทศวรรษหลังปี พ.ศ. 2500 ก็มีความสนใจในเรื่องสังคมและการเมืองคุกรุน้อยบ้าง เช่น มีการอภิหารนั่งสือแสดงความคิดเห็นในห้องสือเล่มละบาท, มีการพูดเกี่ยวกับปัญหาของชาติ มีการอภิค่ายอาสาพัฒนา, มีการจัดอภิปรายสัมมนาหน้าห้องน้ำตากยิ่งขึ้น

13.2.5 ในปลายทศวรรษนี้นักศึกษาตื่นตัวยิ่งขึ้น เมื่อมีข่าวการร่างรัฐธรรมนูญ ใกล้จะเสร็จเรียบร้อยแล้ว หลังจากได้ใช้เวลา_r่างนานเป็นเวลา 10 ปี

13.3 ช่วงที่สาม เริ่มตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมาจนถึงตุลาคม 2519

13.3.1 ช่วงนี้กิจกรรมนักศึกษาหันมาทางการเมืองมากยิ่งขึ้น สาเหตุประการหนึ่งสืบเนื่องมาจาก การที่ถูกกดให้อยู่ในการอบรมมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อรัฐธรรมนูญ และมีการเลือกตั้งนักศึกษาจึงเริ่มเป็นความสนใจจากกิจกรรมนักศึกษาประเภทเดิมที่มุ่งบันเทิง เป็นสำคัญ หรือเริ่มตั้งข้อสงสัยการกระทำที่ยืดสืบเป็นแนวปฏิบัติมาช้านาน เช่น มีการโ久มตีระบบอาวุโส การมีงานพม่า, การมีดาวจุพ่า, การรับน้องใหม่ และการมีพุตบลอประเพณี เป็นต้น

13.3.2 ชุมชน, ชุมนุมทางวิชาการมีมากยิ่งขึ้น เช่น ชุมนุมวิชาการประยุกต์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ชุมนุมรัฐศึกษา และสภาน้ำด้อม เป็นต้น

14. ประเภทกิจกรรมนักศึกษาไทย

ผู้เล่าเรียนในสถาบันอุดมศึกษามักอยู่ในวัยระหว่าง 18-22 ปี เป็นวัยที่พลังของร่างกายมีมาก พลังสมองก็อยู่ในระยะตื่นตัวเพาะได้เปลี่ยนแนวการเรียนจากระดับมัธยมศึกษามาสู่วิธีการใหม่ เวลาประมาณ 3-4 ปี ในร่วมมหาวิทยาลัยเป็นระยะเวลาพัฒนาพอสมควรสำหรับการกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ

กิจกรรมมีมากชนิดแล้วแต่นักศึกษาแต่ละคนจะเลือกหรือสมัครเข้าร่วม บางคนอาจอยู่เฉย ๆ มองเรียนหนังสือเป็นหลัก แต่บางคนอาจเข้าร่วงในกิจกรรมเพียงอย่างเดียว บางคน

เข้าร่วมในกิจกรรมจิตปักษ์ อよ่างไรก็ตาม พ่อจะแยกกิจกรรมเป็น **ประเภทๆ** ได้แก่ บันเทิง, วรรณคิลป์, ศาสนาคริสต์ และประเพณี, การศึกษา, เรียกร้องสิทธิ, การสำนักทางสังคม และเศรษฐกิจและการเมือง

14.1 ประเภทที่หนึ่ง: กิจกรรมประเภทบันเทิง

กิจกรรมประเภทนี้มีแยกออกเป็นการรับน้องใหม่และการปฏิบัติต่อนักศึกษาใหม่ และกิจกรรมบันเทิงโดยทั่วไป

14.1.1 ในปีแรกนักศึกษามักจะถูกเรียกร้องหรือซักชวนแกลมบังคับให้ร่วมในกิจกรรมรับน้องใหม่ แต่ละแห่งมีประเพณีหรือแนวปฏิบัติของตนเอง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้น้องใหม่ชายผูกเนคไท และน้องใหม่หญิงสวมถุงเท้าขาว การต้อนรับก็มีวิธีการแปลงๆ และชื่อแตกต่างกันที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใช้พิธีแบบเมืองเหนือ คือ ผู้ก้าวขึ้นมีรับขวัญและมีการเดินขึ้นดอยสุเทพ ที่รามคำแหงเรียกว่า “การรับเพื่อนใหม่” ทั้งนี้เพราะวัยนักศึกษาต่างกันมาก

14.1.2 การรับน้องใหม่ของบางสถาบันปรากฏว่าทำกันจนเกินขอบเขต คือใช้วิธีบังคับและวิธีที่ไม่เหมาะสม จนก่อให้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันไปในทางที่ไม่ดี เช่น ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับการวิจารณ์ว่า “ความจริงก็เป็นประเพณีที่ต้องการต้อนรับสมาชิกใหม่ในฐานะผู้ที่มาอยู่ก่อน ซึ่งพอจะให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกแก่รุ่นน้อง ๆ ได้แต่จริง ๆ แล้วกลับมีการเพิ่มรัศมีและความพิสดารต่าง ๆ ลงไปเพื่อความสนุกสนาน โดยมิได้คำนึงถึงอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ จนกระทิบบางครั้งการกระทำของรุ่นพี่บางคนเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวอย่างชัด ๆ”

(สังคมศาสตร์ปริทัศน์, มิถุนายน 2516, หน้า 35)

สำหรับที่เกษตรศาสตร์การบังคับนิสิตรุ่นน้องเมื่อเข้าไปใหม่ ๆ อยู่บ้าง จนมีข่าวว่ามีผู้สอบเข้าได้แล้วลาออกจากมหาวิทยาลัยเพียง 2-3 วันเท่านั้น

(สยามรัฐ, 24 มิ.ย. 2517)

14.1.3 สำหรับที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการวิจารณ์ว่า กินเวลาและสูญเสียมากเกินไป เช่น “การจัดงานรับนิสิตใหม่นั้น ยิ่งดูไปก็เหมือนยิงกอยหลังเข้าคลอง บัดนี้งานรับน้องใหม่เนินออกไปทุกที จนเกือบจะต้องจดในเดือนกันยายน หรือหลังจากสอบ

“ไม่ประจําภาคตันกันอยู่แล้ว” และมีกิจกรรมทั้งลําครและทำหนังสือ, มีการเรียบเรียนฯ อันก่อความลําบากให้แก่นักศึกษาผู้มีฐานะไม่ดี.

(ดูเพิ่มเติมใน น.ส.พ. นิติตนักศึกษาฉบับ “คุณภาพวิทยาลัย”, โรงพิมพ์สังคมศาสตร์ 2514 หน้า 37-41)

14.1.4 กรณีขอจาวประมาณเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2517 เกี่ยวกับการรับน้องใหม่รุ่นแรกของโรงเรียนนายร้อยต່ารວจที่สามพราน นครปฐม.

14.1.5 ก่อนจะถึงงานรับน้องใหม่และหลังจากนั้น นักศึกษาจำนวนหนึ่งมักมุงไปในเรื่องของงานบ้านเกิดนานาชนิด เช่น มี หีด้านส์, คอฟฟี่ด้านส์, งานบออล์, งานสปอร์ทเดย์ และงานวันอวยพร (คือการจัดงานทีมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก่อนสอบปลายสัปดาห์ โดยอ้างว่าเพื่อให้อาจารย์ได้อวยพรให้ศิษย์สอบໄล์ได้) เป็นต้น

14.2 ประเภทที่สอง: กิจกรรมประเภทภารณฑ์

14.2.1 นักศึกษาบางคนให้ความสนใจกับงานจินตนาการทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง. มีการตอกลอนสดกัน บางคนจัดแสดงลําคร เช่น ทีมมหาวิทยาลัยรามคำแหงจัดแสดงลําคร ประวัติศาสตร์ ของสมภพ จันทรประภา 2-3 ครั้ง ทีมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จัดแสดงลําคร เรื่องพ่อขุนเมืองราย เป็นต้น

14.2.2 นักศึกษาบางคนที่มีการอภิการสารหรือหนังสือทางภาษาพย์กลอนหรือวรรณคดี วิจารณ์ เช่น “พวงแสด” ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, วารสาร อักษรศาสตร์พิจารณ์ ของชุมชนวิชาการคณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

14.2.3 สําหรับกิจกรรมทางด้านวรรณคดีปั้นไม้จำกัดอยู่ในแวดวงมหาวิทยาลัย เท่านั้น นักศึกษาที่รักการขัดเบี้ยนบางคนได้เขียนลงในสิ่งพิมพ์นอกรั้วสถาบันด้วย

14.3 ประเภทที่สาม: กิจกรรมประเภทศาสนศาสตร์และประเพณี

14.3.1 กิจกรรมประเภทนี้มักเป็นอยู่กับชุมชน “พุทธศาสนาและประเพณี” และชุมชนที่เกี่ยวกับศาสนาอื่น แนวโน้มเป็นไปในทางอนุรักษ์นิยม เช่น การจัดให้กิจกรรมทางศาสนาในพิธีกรรมต่าง ๆ หรือการให้มีวัดในความอุปถัมภ์ของมหาวิทยาลัย เช่น วัดฝ่าหิน ในความอุปถัมภ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

14.3.2 ยังมีการอภิหนังสือหรือวารสาร เช่น วารสารสารแก้ว ของชุมชน พุทธศิลปศึกษาและประเพณี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วารสารกํงศาสนา เช่น จิตสาร ของคณะกรรมการธรรมจิตศึกษา

14.4 ประเภทที่สี่: กิจกรรมประเภทที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม

14.4.1 แม้บัคศึกษาจะต้องเข้าห้องเรียน, ทำแบบฝึกหัด หรือเตรียมสอบ แต่บางกสุ่มก์พอยปีกเวลาามาทำงานให้ส่วนรวมได้บ้าง ทั้งในช่วงวันหยุดติดกันหลาย ๆ วัน และวันหยุดประจำภาคหรือช่วงฤดูร้อน กิจกรรมดังกล่าวได้แก่ค่ายอาสาสมัคร ซึ่งช่วยในการพัฒนาชนบทด้วยการสร้างโรงเรียนหรือช่วยสอนหนังสือ, การเผยแพร่ประชาธิปไตย เป็นต้น (“คุมมหาวิทยาลัย”, หน้า 39).

14.4.2 กิจกรรมประเภท พัฒนาสังคม มีตัวอย่างดังนี้

- ก. การตั้งค่ายอาสาพัฒนามักได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและมหาวิทยาลัย แม้มหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ก็มีค่ายในปีแรก (พ.ศ. 2514-2515) ที่เปิดการศึกษา คือไปตั้งที่อำเภอ芳 จังหวัดเชียงใหม่
- ข. นักศึกษาแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มักออกไปให้บริการทางการแพทย์แก่ผู้อยู่ในภูมิทุรกันดารทุกปีในเวลาปิดภาคเรียน
- ค. ชุมชนอนุรักษ์ธรรมชาติของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ มีบทบาทในการรักษาและทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
- ง. การต่อต้านโรงงานที่ทำให้แม่น้ำลายสายเป็นพิษ และปฏิริยาต่อการบุกรุกป่าสงวนที่ทุ่งใหญ่จนกลายเป็นประเด็นทางการเมืองที่ใหญ่โต
- จ. นักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการสอนหนังสือแก่เด็กในสังคมล่องเตยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514

14.5 ประเภทที่ห้า: กิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาของมหาวิทยาลัย

14.5.1 ระบบการศึกษาที่ตามไม่ทันกับความคิดหรือพลังใหม่ ๆ ในสังคมอาจทำให้เกิดปฏิริยาขึ้นได้ในหมู่นักศึกษา

14.5.2 ตัวอย่างคือการเรียกร้องให้มีอธิการบดีผู้เป็นนักวิชาการแทนที่จะเป็นนักการเมืองซึ่งเป็นผลสำเร็จประมาณปี พ.ศ. 2513 ซึ่งแต่เดิมมา ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประคาน์การ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พล.ต.อ.ประเสริฐ จิรวงศ์ เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.อ.ณัต คอมันต์ เป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และนายพจน์ สารสินเป็นอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

14.6 ประเพกที่หก: กิจกรรมประเพกเรียกร้องสิทธิโดยเนพะลิทชิแห่งความเสมอภาค ของสตรี

การเรียกร้องสิทธิสตรีโดยสมาคมบังคับตหีอสมាគบังคิตทางกฎหมายได้มีมา
นานแล้ว แต่นักศึกษาเพิ่มจะเข้ามีส่วนร่วมเมื่อไม่นานมานี้เอง

การเรียกร้องของนักศึกษาอุปถัทกัน เช่น

14.6.1 การ ต่อต้านการประกวตนางสาวไทย หรือเทพีอินฯ โดยถือว่าลดค่า
สตรีลงมาเป็นเพียงวัตถุ ไม่มีค่าแห่งความเป็นคนโดยสมบูรณ์

(ดับเทวตา, หน้า 57)

14.6.2 การเรียกร้อง ให้มีตัวแทนสตรีในการร่างกฎหมาย หรือแม้ใน การร่าง
รัฐธรรมนูญ

14.6.3 การออก สิ่งพิมพ์สนับสนุนการเรียกร้องสิทธิ เช่น จุลสาร “เล็บ” โดย
กลุ่มผู้หญิง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ที่ประจักษ์การพิมพ์ 2515 และสิ่งพิมพ์ชื่อ
“หญิง” ที่มีบทความเรียกร้องสิทธิ (พิมพ์ที่เจริญวิทย์การพิมพ์, 2516, โดยกลุ่มนักศึกษา
หญิง)

14.7. ประการที่เจ็ด: กิจกรรมที่เกี่ยวกับความสำนักทางสังคมในเรื่องเศรษฐกิจ

14.7.1 การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น

ก. กิจกรรมที่อาจถือได้ว่าเป็น ขบวนเริ่มแรกแห่งเหตุการณ์ลูกโซ่ อันก่อ<sup>ให้เกิดการเดินขบวนเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ได้แก่การรณรงค์ต่อต้าน
สินค้าญี่ปุ่นและการโจมตีความเห็นแก่ตัวของฝ่ายค้าญี่ปุ่น ซึ่งได้
ขยายแวดวงไปถึงนักเรียนระดับมัธยมและประชาชนด้วย.</sup>

ข. การดำเนินการในเรื่องนี้มีหลายวิธีรวมทั้งการจัด สถาหาที่ไม่ใช้อสินค้า
ญี่ปุ่น 20-26 พฤษภาคม 2515 โดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่ง<sup>ประเทศไทยเป็นผู้เริ่ม, มีการออกແลงการณ์ให้เห็นถึงความได้
เปรียบทางดุลการค้าอย่างมหาศาล มีการให้ฉายาว่าญี่ปุ่นเป็น “สัตว์
เศรษฐกิจ”, มีการปิดโพสต์อร์ตามย่านการค้าในกรุงเทพฯ และ
ต่างจังหวัดและได้จัดพิมพ์หนังสือ “เศรษฐศาสตร์” จัดพิมพ์ในงาน
นิทรรศการทางเศรษฐศาสตร์ที่คณาจารย์เศรษฐศาสตร์, ธรรมศาสตร์</sup>

27 พฤษภาคม 2515 มีบกความต่อต้านญี่ปุ่น เช่น
เรื่อง “จักรวรดินิยมทางเศรษฐกิจ”, เรื่อง “แล้วญี่ปุ่นก็ขันแกลี่ยา
กองเรือญี่ปุ่น” แต่เรื่อง “การฟื้นฟูของจักรวรดิ
นิยมญี่ปุ่น” เป็นต้น

14.7.2 การต่อต้านสินค้าฟุ่มเพื่อยต่างประเทศ

ก. หลังจากการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นไม่นานซึ่งรัฐบาลมีท่าทีสนับสนุนพอ
สมควร, ศูนย์ฯ ได้จัด “บังคับเลิกซื้อของญี่ปุ่นเพื่อยต่างประเทศ 5-20
มกราคม 2516” ปรากฏว่าไม่ได้รับความสนใจและการปฏิบัติตาม
เท่าไหร่ อาจเป็นเพราะประเด็นไม่ชัด ผิดกับการวัดภูมิญี่ปุ่นว่า
เป็นชาติไร่ที่ให้ร้ายหน้าเลือดในการรัฐวงศ์เป็นปฏิบัติท่อญี่ปุ่น

ข. ในหนังสือของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เพื่อบังคับ
ดังกล่าวมีบกความ เช่น เรื่อง “สังคมไทย: เหยือแห่งการดูถูก
สินค้าในชาติ, เหยือแห่งการโฆษณาชวนเชื่อ”, เรื่อง “จะต่อต้าน
ความฟุ่มเพ้อไปทำไม, ทำลายมันเสียเลยไม่ตีๆ” และเรื่อง
“ความฟุ่มเพ้อของนิสิตนักศึกษา” เป็นต้น

14.8 ประเภทที่แปด: การแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ

14.8.1 การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นและสินค้าฟุ่มเพื่อยต่างประเทศเป็นการแสดง
ออกซึ่งความรู้สึก ชาตินิยมในทางเศรษฐกิจ. ชาตินิยมในแง่ของการเมือง ได้แก่ ปฏิริยาต่อ
คำพูดของวุฒิสมาชิกอเมริกัน (นายแบร์ โกลด์วอเตอร์) ซึ่งมีแนวคิดแบบ Jarvis นิยมหรือฝ่าย
ขวาเกี่ยวกับสิทธิของสหรัฐอเมริกาในการทึ่งระเบิดในไทย. คำพูดของวุฒิสมาชิกอเมริกัน
นั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการต่อต้านการมีฐานทัพอเมริกันในไทยขึ้นประมาณสิงหาคม
และกันยายน 2516

14.8.2 พฤติการณ์ดังกล่าวเป็นการแสดงความรู้สึกว่าประเทศไทยมีความ
สามารถในด้านเศรษฐกิจและการเมืองให้มากยิ่งขึ้น หากประเทศไทยพึงคนมองทางเศรษฐกิจได้
และสามารถที่จะดำเนินนโยบายต่างประเทศได้โดยอิสระย่อมเป็นผลดีต่อความสามารถ จะ
รักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติในเรื่องอื่น ๆ ด้วย

14.8.3 เอกลักษณ์หรือลักษณะพิเศษเฉพาะหรือประจักษ์เป็นเรื่องที่มีผู้ให้
ความสนใจมาช้านานแล้ว นิสิตนักศึกษาเข้าใจง่าย ๆ ว่าเอกลักษณ์ของชาติอยู่ที่การแต่งกาย
เป็นส่วนใหญ่ เอกลักษณ์ของชาติในแง่ของอุปนิสัยของคนไทยในด้านอื่น ๆ มิได้เน้น

14.8.4 ตัวอย่างได้แก่ การรณรงค์ในเดือนพ.ศ. 2515 ให้คนไทยนิยมใช้ผ้าดินซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของคนไทยต่อมาในปลายปี พ.ศ. 2515 (30 ธันวาคม พ.ศ. 2515) ศูนย์หรือนิสิตนักศึกษาได้เปิดเผย “โครงการทันหาความเป็นไทย” ขึ้นโดยกล่าว “เป็นที่ตระหนักกันดีว่า แม้ประเทศไทยจะเป็นประเทศเดียวในแถบเอเชียภาคเนื้อที่มีได้สัญเสียงเอกราชแก่ชาติตะวันตก แต่ไทยกลับจะเป็นประเทศเดียวที่สัญเสียงเอกลักษณ์ความเป็นชาติตัวเองมากที่สุดในขณะที่เพื่อนบ้านเรา...ยังรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีหลาย ๆ อย่างเอาไว้ มีเครื่องแต่งกายประจำชาติที่สามารถบอกให้คนทั่วโลกรู้ว่าเป็นชาติไหน แต่คนไทยเราเองนั้นกลับแทบจะไม่มีอะไรเป็นของตัวเองเลย”

14.8.5 เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้มีการพิจารณาออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับคนโดยประมาณใกล้ ๆ กลางปี 2516 แต่กิจกรรมนี้ยังไม่ได้ผล และได้มีเรื่องทางการเมืองโดยตรงเข้ามายังความสนใจอุ่นไปคือเรื่องทุ่งใหญ่ และการเร่งร่างรัฐธรรมนูญแข่งขันกับฉบับของรัฐบาล

14.9 ประเภทที่เก้า: กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเมือง

14.9.1 เท่าที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นกิจกรรมนักศึกษาในด้านต่าง ๆ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เกี่ยวข้องหรือมีผลทางการเมือง คือกิจกรรมประเภทบันเทิงเริงรมย์ กิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น ในเรื่องสิทธิสตรี การเป็นปฏิบัติศูนย์ต่อระบบการศึกษาและการอาสาพัฒนาล้วนมีผลทางการเมืองได้ทั้งสิ้น

14.9.2 ผลดังกล่าวได้แก่

- ก. มีการตื่นตัวในประเด็นปัญหาต่าง ๆ คือนักศึกษาเริ่มมองเห็นว่าการศึกษามิได้จำกัดอยู่เฉพาะในตัวหรือในรั้วมหาวิทยาลัยเท่านั้น
- ข. มีการฝึกหัดรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน คือ เป็นชุมนุม, ชุมชน
- ค. มีการรู้จักการติดต่อประสานงานระหว่างสถาบันโดยใช้หนังสือหรือวารสารเป็นสื่อ
- ง. การรู้จักชักจูงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น ในเรื่องการต่อต้านสิ่งปฏิปัน
- จ. มีการสร้างภาพพจน์ใหม่ให้เกิดขึ้น คือ ทำให้คนทั่วไปมองเห็นว่านักศึกษามิใช่เอ่าแต่เรื่องสนุกสนานหรือการเรียนในชั้นเรียนเท่านั้น

ณ. มีการรวมตัวกัน เช่น ใน การเรียกร้องให้ยกฐานะวิทยาลัยวิชาการ
ศึกษาทำให้รัฐบาลตระหนักใน พลังนิสิตนักศึกษาแม้จะเป็นในเรื่อง
การเมืองโดยตรง แต่เมื่อนักศึกษาเข้าจับประเด็นทางการเมือง
รัฐบาลยอมมีความเกรงกลัวใหม่

14.9.3 การตั้นตัวของนิสิตนักศึกษาในทางการเมืองโดยตรงเกี่ยวกับพันธกับบรร-
ยกศาสแห่งการมีรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2511 และปฏิกริยาต่อการปฏิริบุตร 17 พฤษภาคม พ.ศ.
2514

ก. ในระยะต้นการตั้นตัวแสดงออกมาในรูปของการก่อตัวหรือพื้นฟู
ของกลุ่มต่าง ๆ เช่น ชุมชนนิติศึกษา, กลุ่มเครือข่ายร่วมสภาน้ำด้อมที่ยวาร์มศาสตร์, ชุมนุม
วิชาการประยุกต์ของ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชุมนุมรัฐศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สภา
กาแฟที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

14.9.4 การดำเนินกิจการเกี่ยวกับการเมืองมีการออกหนังสือ เช่น ทีมมหาวิทยาลัย
ร่วมศาสตร์ อุดมการณ์การเมือง, กัญชา, กันภาร์ และตีมนัดถูโภณ, สำหรับทีมมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ นักศึกษาออกหนังสือประเทกความคิดออกมาก เช่น “วัลลัญช์ทัศน์”

14.9.5 กิจกรรมนักศึกษาได้รับการกระตุ้นจากข้อเขียนของ ดร.ป้าย อึ้งภากรณ์
ซึ่งมีข้อว่า จดหมายของนายเข้ม เย็นยิ่ง ลงวันที่ในเดือนกุมภาพันธ์ 2515 (ชาวบ้าน, มีนาคม
2525, หน้า 44-49)

14.9.6 ต่อมาประมาณต้นเดือนมีนาคม พ.ศ. 2515 รัฐบาลได้ออกประกาศ
คณะกรรมการบัญชี 299 ซึ่งลดความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรม. ประกาศคณะกรรมการ
ปฏิริบุตรบัญชี 299 นี้ เป็นชันวนนักศึกษาตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต่อต้าน การต่อต้านมีที่ท่า
ว่าจะรุนแรงขึ้น แต่ด้วยพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระประมุข รัฐบาลจึงได้ยกเลิกประกาศ
คณะกรรมการบัญชี 19 ธันวาคม หลังจากประกาศใช้เมื่อ 15 ธันวาคม 2515

14.9.7 หลังจากการต่อต้านครั้งนี้ ไม่นานก็มีเรื่องอื้อฉาวเกี่ยวกับการล่าสัตว์
ในป่าส่วนที่ทุ่งใหญ่ นักศึกษาประชาชนโجمติรัฐบาลอย่างรุนแรงว่าพยายามปกปิดไม่ลงโทษ
ผู้กระทำความผิด สืบต่อจากการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องทุ่งใหญ่อย่างรุนแรง ที่คือกรณีประกาศ
ลงโทษ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2516 จนได้เกิดการเดิน
ขบวนและขยายเวลาดังกล่าวเป็นเรื่องโجمติรัฐบาลและเรียกร้องรัฐธรรมนูญ

14.9.8 เหตุการณ์ที่ตามมาในระยะเวลาเพียง 3 เดือนเชิง คือการที่กลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญถูกขับกุมในวันเสาร์ที่ 6 ตุลาคม 2516

ปฏิกริยาจากมหาชนมีผลให้รัฐบาลของจอมพลยนอม กิตติขจร สูญสิ้นอำนาจซึ่งเรียกวันว่าการปฏิวัติ 14 ตุลาคม 2516

15. ปัจจัยที่เกี่ยวกับบทบาทและกิจกรรมของนักศึกษาไทย

ความเป็นมาของบทบาทและกิจกรรมนักศึกษาตั้งได้ก้าวมาแล้ว พ่อจะวิเคราะห์ได้ว่าเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

15.1 ปัจจัยที่หนึ่ง: บรรยายถึงการเมือง

ระยะที่นักศึกษามุ่งหน้าไปในกิจกรรมบันเทิง หรือการผุ่งเพื่อต่าง ๆ นั้น อาจสืบเนื่องมาจากการที่บรรยายถึงการเมืองไม่อำนวยให้ สังเกตได้ว่าช่วง พ.ศ. 2500 จนถึงปี พ.ศ. 2510 นิสิตนักศึกษาดูเหมือน ๆ ทั้งนี้เพราะจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ปักครองโดยใช้อำนาจเด็ดขาดและรัฐบาลชุดต่อมาที่มีให้สิทธิเสรีภาพเท่าที่ควร

ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2510 บรรยายถึงการเมืองเริ่มนุ่มนวล ด้วยหวังว่าจะมีรัฐธรรมนูญความคิดและกิจกรรมทางการเมืองเริ่มมีมากขึ้นจนกระทั่งมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2512

หลังจากการปฏิวัติในต้นปี 2514 รัฐบาลพยายามรั่งเรอไม่ให้เสรีภาพ แต่เนื่องจากเกิดความเห็นอยู่หน่ายต่อการขาดเสรีภาพนานานักศึกษาจึงไม่ยอมยุติการดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ

15.2 ปัจจัยที่สอง: สิทธิเสรีภาพ สภาพทางเศรษฐกิจ

สภาพทางเศรษฐกิจมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาไม่ใช่น้อย ในเบื้องต้นที่เดียว การที่สินค่าราคาแพงยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษาเดือดร้อน ความเดือดร้อนนี้แสดงออกมาในความไม่พอใจที่ นำไปต่อรัฐบาลว่าไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ได้ และเมื่อประสบความยากลำบากมากขึ้น ก็มักมองไปในแง่ร้ายหรือแสดงออกไปในทางปฏิปักษ์

พอสังเกตได้ว่า เมื่อมีการเดินขบวนผู้มีรายได้น้อยยอมสละสิ่นค้ำของตนเพื่อสนับสนุนนักศึกษา เพราะเข้าใจว่าการเดินขบวนจะทำให้ค่าครองชีพถูกลง บางท่านเรียกสาเหตุเกี่ยวกับการครองชีพนี้ว่าเป็น “ช่องว่างทางเศรษฐกิจ”.

15.3 ปัจจัยที่สาม: สภาพทางสังคม

สภาพทางสังคมที่กระตุ้นให้มีกิจกรรมเชิงการเมืองมีนานาประการ ประการที่สำคัญอาจเป็นเพราะนักศึกษาได้เห็นความแตกต่างระหว่างความสำคัญของศูนย์การค้าและสัมหรือแหล่งเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ห่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งได้รับการกระตุ้นจากการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมต่าง ๆ อันเกิดขึ้น เพราะช่องว่างในสภาพสังคมดังกล่าว

นักศึกษาจำนวนหนึ่งมีเวลาและมีความสนใจที่จะแสดงบทบาทในการแก้ไขช่องว่างนั้น บางคนหรือบางกลุ่มกระทำไปโดยการอาสาพัฒนาในต่างจังหวัด หรือการอาสาสอนหนังสือชุมชนและอุดในกรุงเทพมหานคร

อนึ่ง บรรยายการเดิมที่มักมีแต่การสนับสนุนเริ่มเปลี่ยนไป นักศึกษาเริ่มรู้สึกว่าตนควรเป็นกลุ่มก้าวหน้าซึ่งควรเสาะแสวงหาความหมายของชีวิตในด้านอื่น ๆ บ้าง ด้วยการมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (public)

(สังคมศาสตร์ปริทัศน์, มิถุนายน 2516, หน้า 26).

15.4 ปัจจัยที่สี่: ความสามารถในการรวมกลุ่มนักศึกษา

นักศึกษาไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีงานประจำ เวลาว่างก็มาก การรวมตัวเป็นกลุ่มต่าง ๆ ทำได้เมื่อกันกโดยเฉพาะในรูปของชุมชน, ชุมชน, องค์การยouth แต่พลังมีน้อย เพราะแตกเป็นหน่วยเล็กหน่ายน้อย การนัดกากลังเป็นกลุ่มใหญ่และมีพลังมากใช้เวลา ก่อตั้งนานพอสมควร

จุดเริ่มต้นคือการพนประห่วงนักศึกษาจำนวนหนึ่งโดยมีนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นฐาน กิจกรรมระยะเริ่มต้นที่สำคัญ คือการสัมมนาเริ่มตั้งต้นปี พ.ศ. 2512 การประชุมประจำปีของสมาคมบริการนักศึกษานานาชาติ สำหรับนิสิตนักศึกษา, การมีชุมนุมสัมมนาของคณะรัฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ซึ่งจัดขึ้นที่ค่ายลูกเสือกำแพงแสนในปี พ.ศ. 2512

นอกจากนี้ยังมีความเคลื่อนไหวให้มีการประชุมที่สถาบันต่าง ๆ เพื่อเตรียมการจัดตั้งแหล่งกลางสำหรับนิสิตนักศึกษา, การประชุมครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่วิทยาลัยการศึกษาประสานมิตร เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2512 การที่ประชุมนั้นได้มีมติว่าการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาโดยใช้ชื่อว่า “ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย”

(ประธาน มกคพทักษิณ, “ศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ความเป็นมาความเป็นอยู่และความเป็นไป”, สยามรัฐ, 23 กรกฎาคม 2516, หน้า 7-8)

กิจกรรมของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยช่วงแรกภายในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีกิจกรรมที่มีคนนิยมมาก แต่ต่อมามีความรู้สึกว่าได้แสดงบทบาทอันอาจเป็นอันตรายต่อ ความอยู่รอดของชาติ จนกระทั่งได้มีการประชุมเมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นผลให้องค์การนี้และการรวมตัวในรูปต่าง ๆ เชิงการเมืองของนักศึกษาถูกยกเลิกไป เพราะห้ามไม่ให้มีขึ้น

15.5 ปัจจัยที่ทำ: การมีพลังส่วนเกิน

นิสิตนักศึกษาอยู่ในวัยแห่งความสมบูรณ์ของร่างกาย และสมองพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ

การศึกษาหาความรู้ตามหลักสูตร แม้จะใช้เวลามากแต่ก็ยังพอมีเวลาหรือพลังส่วนเกินที่จะแสดงออกในกิจกรรมประเภทอื่น ๆ รวมทั้งการเมืองด้วย

16. ความสั่งท้าย

บทบาทของนักศึกษาในเรื่องต่าง ๆ นี้ ได้ยกมาเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น บทบาทของนิสิตนักศึกษามีการวิวัฒนาการอยู่เสมอ ผู้สนใจเฉพาะเรื่องนี้จะต้องติดตามความคืบหน้า สำหรับในกรณีประเทศไทยนั้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา กิจกรรมเชิงการเมืองดูจะลดน้อยลงมาก แต่กิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะเชิงศาสนามีมากขึ้น โดยเฉพาะปรากฏการณ์ เกี่ยวกับการนั่งสมาธิ เช่น ที่วัดพระธรรมกาย

คำ답นท์ที่ 11

- 1) ซิงมันรีเป็นใคร เกี่ยวข้องกับขบวนการนักศึกษาอย่างไร
- 2) ลักษณะการตื่นตัวของนักศึกษาพิลิปปินส์เป็นไปในทางใด
- 3) จริยธรรมแห่งความรับผิดชอบกับจริยธรรมแห่งจุดหมายปลายทางต่างกันอย่างไร
- 4) บทบาทของเบนจามิน สปีคกับอุดมการณ์ทางการเมืองของคนอเมริกันเป็นอย่างไร
- 5) ผู้อยู่ระหว่างหมายถึงอะไร